

**Віра Миколайчук**  
кандидат біологічних наук, доцент  
**Богдан ХАБАРОВ,**  
здобувач вищої освіти  
Миколаївський національний аграрний університет  
**Вероніка ЗУБКОВА,**  
член Миколаївського ТВ МАН

## **ВИДИ РОДУ *QUERCUS* В ОЗЕЛЕНЕННІ М. МИКОЛАЄВА**

Миколаїв знаходиться на південному заході Північного Причорномор'я, має специфічні агрокліматичні умови: за зонуванням території України належить до IV ґрунтово-кліматичної зони (Південного Степу), за дендродекоративним зонуванням – до Приморського підрайону Південностепового району (Калініченко О.А., 2003). Для даного району характерні низький коефіцієнт зволоження (до 0,5), вологість повітря становить до 60 %, значна кількість посушливих днів (70-90) та сума температур вище +5 °С складає 3700. Завдяки тому постає питання щодо підбору видів деревних рослин для озеленення населених місць.

Рід *Quercus* L. (Fagaceae) нараховує близько 600 видів, які зустрічаються в Євразії, Північній Америці і північній частині Південної Америки (Меницкий Ю.Л., Цвелев Н.Н., 2004). Багато видів дубів мають господарське значення і культивуються за межами своїх природних ареалів (Якушев Н.Н., Березуцкий М.А., 2007). У насадженнях України ростуть три аборигенні види дуба – звичайний, скельний і пухнастий. У Західному Лісостепу два перші види формують мішані насадження, в яких унаслідок перехресного запилення утворюються перехідні форми. Серед трьох видів дуба найбільшу площу (близько 95 %) займають насадження з участю дуба звичайного, значно меншу (близько 4 %) дуба скельного і незначну (до 1 %) дуба пухнастого (Гордієнко М. І., Гордієнко Н. М., 2005). Починаючи з XIX ст., на території України інтродукований *дуб червоний*. Ві є більш стійкою породою порівняно із *д. звичайним*, менше пошкоджується шкідниками та збудниками захворювань, на думку деяких авторів (Краснов В.Г., Мамаев А.А. та ін., 2016) він є перспективним для розведення. Однак, для території України цей вид є інвазійним.

За довідником «Асортимент дерев..., 2013» для використання в озелененні території України можуть бути рекомендованими 13 видів дубів. Однак для зони Південного Степу рекомендовано лише п'ять: *д. звичайний* (черешчатий), *д. каштанолистий*, *д. ліванський*, *д. пухнастий* та *д. скельний*.

В результаті експедиційних досліджень штучних насаджень м. Миколаєва, нами встановлено, що в озелененні використовуються два види: *д.*

звичайний (*черешчатий*) та *д. червоний*. Перший вид зустрічається одиничними різновіковими особинами в парках і скверах та штучних насадженнях, віком близько 45-50 років (Дубки, дендропарк «Дружба», проспект Богоявленський в районі об'єднання «Зоря-Машпроект»).

Одиночні особини *д. червоного* зустрічаються в парках, алеях. Він отримав поширення завдяки декоративності крони і, особливо, листків в осінній період. В багатьох європейських країнах цей вид вважають інвазійним. Його батьківщина – помірні області Північної Америки до Канади. У Степовій зоні його частка і лісових насадженнях складає 3 %. На нових територіях він демонструє високу конкурентоздатність природного поновлення, швидкий ріст в молодому віці, здатність затінювати сходи *д. черешчатого* та інших видів. Завдяки екологічній пластичності, морозостійкості, він адаптувався до нових умов, швидко завойовує нові території, витісняючи аборигенні види. Листки *д. червоного* дуже щільні і довго розкладаються в ґрунті. Існують дані про те, що під рослинами цього виду дуба не ростуть інші види, що, можливо, пов'язане із біохімічним складом листя. Тобто, цей вид змінює фітоценози та збіднює їх, є трансформером. небезпека полягає також у відсутності системності поширення цього виду на території України (Проценко І.А., Лобченко Г.О., Юхновський В.Ю., 2019).

Таким чином, постає необхідність у детальному вивченні біологічного потенціалу *д. червоного*, обмеження його використання в озелененні населених пунктів, зменшенні чисельності в розплідниках.